

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Van verschillende kanten werden ons klachten over den inhoud van het Maandblad.

Die zou te zwaar, te wetenschappelijk zijn!

„Zoo'n Maandblad, zei men, mag goed zijn voor meer geroutineerden in 't vak, wij leeken hebben er weinig of niets aan.”

Den klagers zouden we kunnen antwoorden: „Welnu begint gij dan meer populaire stukjes in 't Maandblad te schrijven.”

Alevel, — wat zou 't ons baten?....

Juist de „klagers” laten er zich niet toe vinden, om de pen te hanteeren en als medewerkers op te treden.

Wetenschappelijk echter moet ons Maandblad op de allereerste plaats blijven.

Maar toch willen we aan den wensch onzer „klagers” te gemoet komen.

We zullen trachten, iederen keer ook 'n populair stukje in 't Maandblad te plaatsen.

„**Musschen-lief en -leed,**” in dit nummer, is daarvan 'n proeve.

Mogen er onder onze leden niet weinigen gevonden worden, die in dit genre, zoo nu en dan 'ns iets inzenden.

DE REDACTIE.

Over een voorkomen van groote „Lösskindl” in Nederland.

Door Dr. H. J. Beckers en Dr. W. C. Klein,

Voor eenige jaren reeds mochten de schrijvers van dit korte opstel er onafhankelijk van elkander in slagen, een mooie vindplaats te ontdekken van zgn. Lösskindl of lössmannetjes. Het zijn onregelmatig en grillig gevormde concreties van calcium-carbonaat (kalk), ontstaan door het zich plaatselijk in

knollige vormen concentreren van het looge kalkgehalte, dat vroeger den leem of löss, waarin zij zijn ontstaan, heeft gekenmerkt. Sommige vormen van de concreties, die met name door eerstondergeteekende in groote hoeveelheid verzameld zijn (zie de foto II) doen sterk denken aan schelpen, beenderen, lagere diertjes enz.

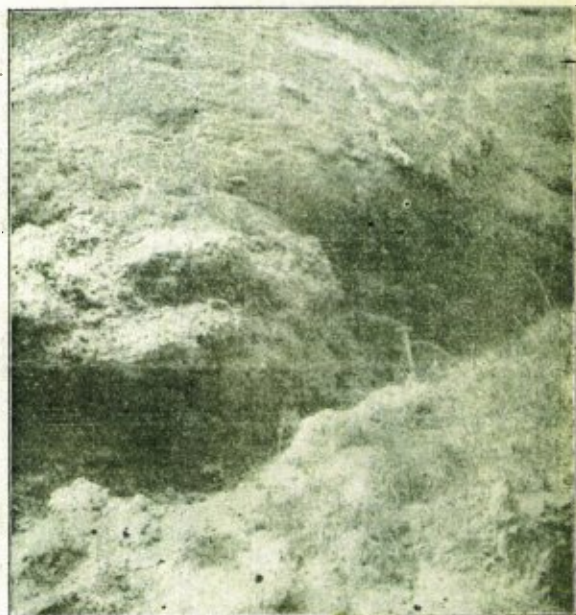

Foto der vindplaats.

De löss of Limburgsche klei, in welken zij voorkomen, ligt op den rand van het grintplateau. De

Musschen-lief en -leed.

Met hun vijven — drie broertjes en twee zusjes — waren de musschen geboren en grootgebracht binnen in 'n ouden, wormstekigen wilg.

Jaren geleden had de boom tot verblijfplaats gediend aan kwatijk riekende, dikke, vuil-vleeschkleurige rupsen van den Cossus cossus of Witgenhoutvlinder.

Het sterke gebit in den zwarten kop dier veelvrat had toen groote stukken uit z'n lijf weggvreten.

Wilgenhout toch is voor deze dieren 'n lekkernij.

En, toen ze lang en veel gegeten hadden sponnen ze in den wilg een met houtspaantjes vermengd spinnel, waarin ze verpopten, om later als volmaakte, groote, plompe, grijze Cossussen de wereld in te gaan.

Maar de wilg had onder dat alles geteden.

Nooit, ook nadat de rupsen al lang verdwenen waren, wilde hij recht meer tieren.

Z'n hart was geraakt.

En de tijd zette 't sloopingswerk, door de rupsen aangevangen, voort.

Nu was de boom gansch en al vermolmd en toonde hij vele, diepe gaten.

Toen „vader” mu-ch op een van zijne ontdekkingsreizen, die ten doel hadden naar een geschikte nestelplaats te zoeken, de gaten gevonden had, was hij z'n wijf gaan roepen.

Samen kwamen zij, na kort beraad overeen, om in 't best verborgen gat hun woontent op te slaan.

Dat was me op eens in den anders zoo stillen wilg 'n leven geweest vol bedrijvigheid!

's Morgens heel vroeg wanneer nauwelijks de zon nog was opgegaan, waren de beide musschen er al bezig.

Dagenlang verrichtten zij stoffeerdswerk.

Geen, voor 'n musschennest geschikt materiaal valter uit te denken, 't welk niet naar den wilg verhuisde.

Veelkleurige papierstrooken en zachte veeren, gele strooalmen en groen-grijze grasspiertjes, garen van de meest verschillende grondstoffen en van alle denkbare kleuren dorre bladeren en pluusjes wol werden door de beestjes aangesleept.

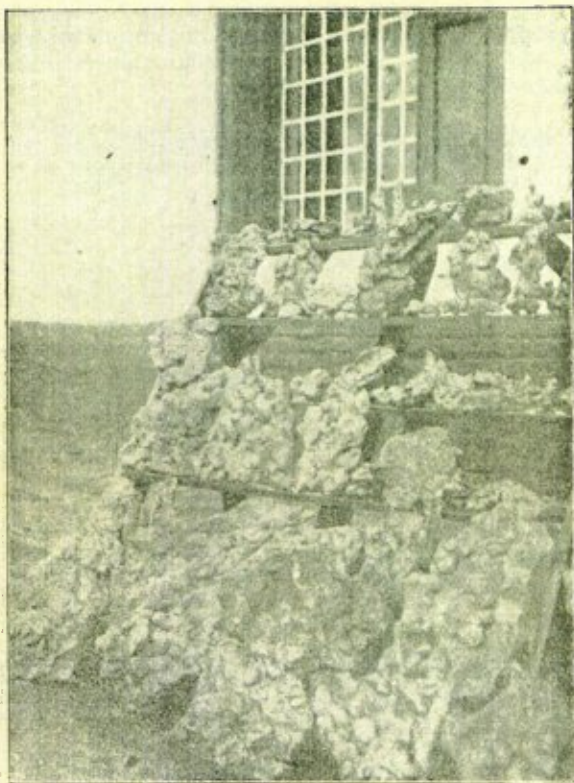
Smaak in arrangeeren toonden deze maar bitter weinig.

nauwkeurige plaats zal later worden bekend gemaakt. Hij is daar pl.m. 6 M. dik en rust op horizontaal gelaagd plateaugrint van de oude Maasloopen, die het zgn. hoofdterras vormden.

De onderste meters van den löss zijn duidelijk gelaagd ook op de foto I, waar de afwijking der horizontaliteit slechts schijnbaar is, door het voorkomen van een afwisseling van grijze en bruinachtige decimeter dikke banken.

De concreties liggen ook eenigszins talrijker in bepaalde horizontale laagvlakken en vertoonen in hun eigen opbouw ook somtijds een fijne gelaagdheid, welke op de oorspronkelijke ligplaats evenwijdig is als die van den löss en het Maasgrint, d.i. dus horizontaal. Zie de foto I, die ook de rotsachtige bovenlaag van het grint toont.

Merkwaardigerwijze heeft het kalkgehalte van den

Collectie Dr. H. J. Beckers.

Al die verschillende zaken werden ordeloos opeengehoopt.

En toen, naar den zin der beide musschen, de meubilering in orde was, leek de nieuwe woning dan ook niet beter, maar evenmin slechter, dan ieder ander musschennest.

Thans braken er voor 't drukke paar tijden aan van rust.

Vijf achtereenvolgende nachten legde 't wijfje telkens één ei.

Begraven onder papier en veeren, gras en stroo, garen, wol en bladeren lagen de eieren met hun vijven knusjes naast elkaar op 't zachte bedje hun gespreid.

En trouw wisselden de beide musschen elkander af bij het verplegingswerk. Uren lang zaten, gedurende drie weken haast, die twee om beurten met hun warme lijven de eitjes te koesteren.

Toen kwamen uit de broze schalen de vijf, jonge muschjes te voorschijn.

Och, wat waren dat onbeholpen stumpers.

En leelijk!

löss zich ook nog tot in den eersten meter van het grint naar beneden verplaatst. Daarbij is het oorspronkelijk losse grint over 10 à 20 c.M. somtijds zelfs over een halven meter verkit tot een vast conglomeraat. In den tuin van eerst ondergeteekende bevindt zich thans een mooi stuk van deze conglomeraatrots.

Hoewel het oorspronkelijke kalkgehalte van den löss dus zeker is verminderd, zoo is hij toch nog kalkhoudend gebleven.

De afmetingen der gevonden concreties gaan tot 65 bij 45 centimeter, het gewicht tot 25 K. G., terwijl uit de gebroken randen blijkt, dat deze concreties in hun oorspronkelijke ligging veel grooter zijn geweest en plaatselijk den vorm aangenomen hebben van eene doorlopende deklaag tusschen löss en grint. Sommige hebben een septarium-achtigen vorm met dezelfde scheuren die alleen in het inwendige der concreties open staan en naar de randen eindigen, evenals dat bij de platronde mergelkoeken van de middenoligoceene septarienklei van Zuid-Limburg het geval is. Andere weer gelijken op gestolde groote druppels van een gesmolten massa, sommige sluiten grintstukken in.

Deze vondst zal de geologen en geografen van Nederland interesseeren wijl tot op heden nog geen enkele voorkomen van groote Lösskindl in goed gelaagden löss bekend was in ons land. Voorloopig zal het ten onzent ook wel het eenige van dien aard blijven. De gelaagdheid van den löss wordt naar boven geleidelijk minder, een duidelijke grens tusschen een eventuelen ouderen en jongeren löss is echter afwezig.

Vergiftige Planten.

Onder **vergiftige planten** verstaat men in 't algemeen planten, die in betrekkelijk kleine hoeveelheden, zware stoornissen in de functies van 't dierlijk organisme teweegbrengen en, in groote hoeveelheden den dood veroorzaken.

Van invloed, met betrekking tot de hoeveelheid, die noodig blijkt om sommige vergiften te doen werken is, naast 't lichaamsgewicht, ook de leeftijd van den verbruiker.

De werking blijkt echter niet altijd dezelfde. Verschillende dieren b.v. kunnen 'n heel verschillende dosis gif verdragen.

Bovendien bestaat er nog een individuele over- en ongevoeligheid van 't dierlijk lichaam ten opzichte der vergiften.

Stel u de pasgeboren wichten nog zoo leelijk voor, ge blijft in uwe imaginatie toch verre beneden de werkelijkheid.

Gansch naakt, leken hun lijven op vleeschklompjes, van allergrilligst fatsoen.

In de breedte, platte koppen duiden twee ronde, uitpuilende, grauwe plekken de plaats aan, waar straks de oogen zouden uitkomen, die nu nog onzichtbaar waren, overdekt als ze zaten door de gesloten oogleden.

'n Vuilwitte, te groote, hoornige bek, met geelachtig gerande mondhoeken deed de koppen, die vastzaten aan veel te dunne halsjes, nog grooter lijken.

Waar eenmaal de vleugels moesten zitten, lagen nu hulpeloos langs 't lijf, twee stompachtige „dingetjes,” waarvan men, met den besten wil ter wereld, niet kon zeggen, wat of ze feitelijk waren.

En dan hun achterlijf!

Hemel, ge moest ze gezien hebben om te weten, hoe wanstaltig, monsterachtig, 't achterlijf van jonge musschen kan wezen!

Neen, maar leelijk als ze waren!.....

Van vele vergiftige planten is de letale dosis tegenwoordig proefondervindelijk vastgesteld.

De kennis of ervaring hieromtrent is al oud; ieder volk toch heeft althans eenig begrip van vergiften.

Maar worden er vele onschuldige planten voor schadelijk gehouden, van andere daarentegen schat men de vergiftige eigenschappen niet zelden te laag.

Wij wilden in dit opstel iets zeggen over vergiftige planten, welke in Zuid-Limburg of in 't wild voorkomen, of daar zeer veel als sierplanten worden gekweekt.

We zullen ons echter bepalen tot de **phanerogamen**. Wel zijn de cryptogamen op 't gebied der vergiftige van veel grooter belang. Men denke slechts aan ziekteverwekkende bacteriën en aan vergiftige zwammen!

Maar we gaan de groep van lagere planten stilzwijgend voorbij, omdat we haar, uit 'n floristisch oogpunt, niet genoegzaam bestudeerden.

We laten deze studie over aan anderen!

Heel groot is 't aantal gewassen, welke wij op 't oog hebben, niet. Iedereen kan ze gemakkelijk leeren kennen.

En we achten deze kennis voor niemand overbodig, ja zelfs veel noodzakelijker dan die der onschadelijke planten. Immers hoe dikwijls geraakten ze — en met noodlottig gevolg, — in spijzen en dranken, juist omdat men haar niet kende!

Zou 't daarom geene aanbeveling verdienen dat onze vergiftige planten op school aan de leerlingen werden getoond?...

Aan U, heeren onderwijzers, om daarover te oordeelen!

Eénmaal 'n plant goed „in vivo” zien is meer waard dan 'n lange beschrijving en 'n mooie afbeelding, hoezeer wij de laatste op prijs stellen.

Voor de liefhebbers onder onze leden, willen we graag een werkje ter beschikking stellen, waarin de vergiftige planten zeer mooi zijn afgebeeld en — wat méér is — in 't seizoen staan we met plezier levend materiaal af aan hen, die zich voor de zaak mochten interesseren.

De onderwijzer, die in school z'n taak aldus opvat, verricht goed en nuttig werk.

Want, iedere leerling, 't zij stads- of dorpskind, heeft zeer zeker, bij 't verlaten der school, meer aan de kennis der dingen, die in zijne omgeving voorkomen, dan aan de wetenschap van 'n massa vreemden ballast, waarmee tegenwoordig de kindersens maar al te vaak worden bezwaard. Wat heeft 't kind er aan, of 't weet, hoelang de talloze

oorlogen in Europa geduurd hebben en hoeveel vijanden gesneuveld zijn als 't zijn eigen vijanden niet eens kent?...

En tot die eigen vijanden behoren stellig vergiftige planten.

De discussie over wettelijke bepalingen voor den verkoop van vergiften is in de pharmaceutische en medische bladen tegenwoordig aan de orde van den dag.

En geen wonder!

Maar al te veel kwamen onze wetten op dit gebied tot stand zonder de hulp en voorlichting van deskundigen.

Dat ze onzinnig zijn kan ons derhalve niet verwonderen.

Wat wisten haar makers af van vergiftige planten!!

Hoogstens hadden ze er wellicht 'ns hooren over praten.

Men kan de giftplanten groepeeren naar de hevigheid harer werking, naar 't orgaan, waarop ze haar schadelijke werking uitoefenen, naar de familie in 't plantenstelsel enz.

Praetisch meenen we ze 't best te bespreken als we letten op haar standplaats in de natuur.

En dan willen we op de eerste plaats noemen:

I. **De vergiftige tuinonkruiden**, die samenleven met de groenten en zóó, door onbekendheid en slordigheid, in de keuken terecht kunnen komen. Gelukkig is er onder deze onkruiden geen enkel, waarvan, bij nuttiging, al reeds 'n paar planten-deeltjes maar, ernstige stoornissen teweeg zouden brengen.

't Meest voorkomend en 't meest vergiftig is de **Hondspeterselie, Aethusa Cynapium L.**

Overeenkomst met peterselie hebben wij er nooit in kunnen vinden, wel met gewone **tuinkervel** en met **wortelloof**. Maar van deze beide planten verschilt Hondspeterselie duidelijk door haar onaangename geur.

Bovendien zijn bij Kervel de stengels boven de knopen zachtbehaard, terwijl bij wortels de geheele plant ruw behaard is. Hondspeterselie echter heeft slechts gladde deelen. Zijn deze drie planten van vruchten voorzien, dan is 't verschil gemakkelijk. De vruchten van Hondspeterselie toch zijn bol-eirond, die van Kervel langwerpig en van Wortels gestekeld.

Zwarte Nachtschade, Solanum nigrum

L. Dit in haast geen groentetuin ontbrekend onkruid is in alle groene deelen zeker vergiftig, zoo-

Onzeglijk leelijk!

Maar toch, ze waren moeders vreugd en vaders trots.

Geen moeite viel den ouders te zwaar, waar 't de verzorging gold van hun kroost. Zoolang de kleintjes, met uitgestrekte halzen, piepend de bekken opensperden, werden de hongerige magen volgestopt met vette rupsen en malsche wormen. Nauwelijks gunde zich het paar den tijd, om in eigen nooddrift te voorzien. Ieder blad haast van boom en struik, wijd in den omtrek, werd aan een nauwkeurige inspectie onderworpen.

Geen insect kwam daarop voor, of 't was, indien geschikt voor het kleine volkje, een zekere prooi der beide onvermoeide jagers, die nooit zonder buit zouden huiswaarts keeren.

En zóó gebeurde het, dat 't vijftal in den wilg opwies tot normaal gevormde musschen.

Blind als die eerst waren, hadden ze nu in de lang niet meer zoo opvallend dikke koppen 'n paar oolijke kijkers.

Hun naaktheid lag spoedig verborgen onder 'n kleed van veeren, die dakpansgewijze 't lijf bedekten.

In de slapneerhangende vleugelstompjes van vroeger, zaten thans krachtige slagpennen, met stevige schafelen, waarop later de beestjes door de lucht konden zeilen.

En de eenmaal zoo wanstaltige achterlijven waren nu getooid met staart- en stuitveeren, die hun 'n heel ander aanzien gaven.

Heusch, de onbeholpen stumpers van eertijds, groeiden op tot aardige, welgemaakte muschjes, aan wie de beide ouders niet te vergeefs hun vele zorgen hadden besteed en die ze met rechtmatigen trots de wijde wereld mochten zien ingaan.

Die eerste intree in die wereld was me 'n gebeurtenis geweest van belang!

Achtereenvolgens hadden ze op 'n mooien zonnigen morgen, den uittocht gewaagd.

Met wat 'n luidruchtigheid werden ze door de ouders begroet.

't Was als wilden dezen hen welkom heeten.

Hoe hadden ze in den beginne met de oogen geknipt,

als heel veel van zijn familieleden. Ze bevatten „solanine“.

Over de vergiftige eigenschappen der bessen is men 't niet eens. In elk geval doet men 't best om ze, zoolang er geen zekerheid bestaat, als verdaecht te beschouwen.

Alle deelen der Nachtschade, maar vooral 't loof, hebben 'n zeer onaangename geur, waardoor menschen en dieren gewaarschuwd worden.

Eenjarig Bingelkruid, Mercurialis annua L. Eveneens een der meest gewone onkruiden in tuinen.

't Loof is eenigszins giftig voor den mensch, doch alléén in groote hoeveelheid.

't Zaad bevat geen gift. Door de meeste dieren wordt 't, zonder schadelijke gevolgen gegeten, alhoewel 't versch, 'n onaangename reuk en smaak heeft.

Of 't overblijvend Bingelkruid, *M. perennis L.*, 'n plant uit vochtige bosschen, die hier in Zuid-Limburg veel voorkomt, ook slechte eigenschappen bezit is ons niet bekend.

Vermoedelijk is dat echter wel 't geval. 't Heeft denzelfden leelijken geur als 't éénjarige.

Tuinwolfsmelk, Euphorbia Peplus L. en **Kroontjeskruid, Euphorbia Helioscopia L.** De talrijke familie der Wolfsmelkachtigen vertoont zoo'n karakteristieke groeiwijze, dat ze met geen andere verwisseld kan worden.

De beide genoemde soorten komen in elken tuin, in groote hoeveelheid voor. 't Melksap, 't welk ze bevatten, veroorzaakt op de huid en slijmvlies 'n ontsteking en bij inwendig gebruik zware stoornissen op de spijsverteringsorganen.

(Ook de andere *Euphorbia* zijn vergiftig. **Euphorbia Esula L.** komt overal langs de Maasoever voor, ook wel 'ns daarbuiten. Vanaf ongeveer Linne tot Roermond en nog hooger op krijgt ze gezelschap van **E. Gerardiana**. De botanische verschillen zijn vrij moeilijk te herkennen. Beiden zijn ze even schadelijk.

E. Cyparissias is in Zuid-Limburg zeer zeldzaam. We vinden haar alleen op de zandgronden bij Vaals. Daarentegen komt in de kalkstreken zeer veel op akkers voor de kleine Wolfsmelk **E. exigua L.**, 'n laag, nietig plantje met alle kenmerken eener *Euphorbia*. De amandelwolfsmelk, **E. amygdaloides**, staat alleen op 'n boschhelling bij St. Geertruid.

Volledigheidshalve noemen we ook **E. Lathyris**, **Latherus Wolfsmelk**, die opzettelijk door de land-

bouwers wordt gekweekt tegen de veldmuizen („Molmuizenkruid“). De heele plant, vanaf wortel tot zaad, is zwaar gift. Of de muizen er inderdaad van eten, betwijfelen we zeer. Men meent, op grond van proeven, te hebben opgemerkt, dat dieren over 't algemeen schadelijke planten vermijden, afgezien dus van geur en smaak. 't Feit dat men maar zelden plantenvergiftiging waarneemt bij dieren, ofschoon ze toch meestal in de gelegenheid zijn vergiftige planten te eten, pleit wel eenigszins voor deze meening. Tenzij een ongevoeligheid (als straks besproken) bewezen is, van een bepaalde diersoort ten opzichte van een bepaalde plantensoort).

Klaverzuring, Oxalis stricta L. is alleen schadelijk in groote hoeveelheden, wegens 't vele zuringzout, dat de plant bevat. (Ditzelfde geldt voor **Oxalis corniculata L.** (ook zeldzaam en oorspronkelijk aangevoerd) en **O. Acetosella L.**, 'n lief plantje, 't welk reeds vroeg onze loofbosschen siert nog voor dat de boomen hun bladeren ontwikkeld hebben.)

Kraaienpoot, Ranunculus repens L. De boterbloemen hebben allemaal 'n slechte reputatie. En geen wonder! De heele familie bevat overwegend vergiftige soorten.

De schadelijke eigenschappen zijn echter bij de vele species verschillend. *R. repens* is alleen in verschen toestand scherp, door een vluchtige stof, die bij drogen verdampt en dan onschadelijk wordt.

Doornappel, Datura Stramonium L., ook wel 'n akker- en ruderaal of afkalplant, maar bij ons toch 't meest 'n tuinonkruid. Meestal vindt men er weinig exemplaren van. In de groententuin te St. Pieter, Biesland enz. komt ze echter veel voor. Als ze in bloei staat is ze gemakkelijk te herkennen aan de groote, witte kelken. Later vooral aan de zaaddoos, die uitwendig door hare stekels en grootte, op een wilde kastanje gelijk.

De groote, grofgerande bladeren ruiken, onaangeraakt, aangenaam, maar bij wrijving bedwelmend. (De variëteit met ongestekelde zaaddoos (laevis) is uiterst zeldzaam.)

Alle deelen, vooral 't zaad, zijn zwaar vergift. en veroorzaken spoedig den dood.

II. Akkerplanten. Wilt echter, in ons gewest, de graanakkers niet zelden afwisselend met groenten beplant worden, gebeurt 't dikwijls, dat onkruiden uit de eene groep in 'n andere overloopen.

Bolderik, *Agrostemma Githago L.* De zaden van

toen ze zoo op eens van uit 't donkere nest kwamen in 't scherpe, helle licht.

En wat leek alles hun vreemd, terwijl ze met hun vijven daar zaten in de takken van den wilg, op zich reeds 'n wereld voor 't jonge, onervaren musshenvolk, dat, gewoon als 't was aan 't enge hol daarbinnen, van ruimte geen kennis droeg.

Hoe had in 't eerst hun alles 'n schrik op 't lijf gejaagd!

Fladderende vlinders en voorbijsnorrrende torren werden door hen aangezien voor monsters, die 't op hun leven gemunt hadden.

Ritselende bladeren waren in staat geweest om doodsangst aan te jagen.

En dan.... die eerste vliegproeven!

Nooit, hoe oud ze mochten worden, zouden zij vergeten; wat ze eenmaal voelden, toen ze op dringend aanhouden van „vader“ en „moeder“ musch de vlerken hadden uitgespreid en drijven gingen op de ijle lucht.

Dat was me 'n sensatie geweest!

Heel even maar durfden zij 't in 't eerst wagen de veilige

wilgenrijsjes, waarop ze zaten, te verlaten en 'n ander vlak bij, op te zoeken.

Oeh, och, hoe onbeholpen toch hadden ze de vleugels gerept.

En wat waren ze blij geweest, toen hun pootjes weer goed en wel 'n takje omklemden.

Later moesten zij er telkens nog om lachen, als ze dachten wat 'n inspanning hun die eerste vliegproeven toch gekost hadden.

Lang echter waren ze niet onbeholpen gebleven.

Na enkele dagen al vlogen ze tijlpend naar vader en moeder toe, waarof die dan ook zaten.

Er ze dreinden net zoolang om voedsel, totdat de oudjes zich lieten verbidden, om hun 'n lekker hapje te geven.

Ja, al gauw had 't vijftal echte schooiersmanieren aangeleerd en klampte het niet alléén de ouders aan, maar vloog het bedelend om eten af op iedere musch, die zich in de nabijheid vertoonde.

'k Geloof niet dat er meer solidariteit bestaat dan juist onder 't musshenvolk.

deze, in Z.-Limburg „kruk” genoemde graanplant, bevatten saponine. In eenigszins groote hoeveelheid in 't meel aanwezig, is 't zaad hierdoor vergiftig.

Behaarde boterbloem, *Ranunculus sardous* Crntz. en: **akkerboterbloem, *Ran. arvensis* L.** zijn alléén scherp en dan nog maar weinig. **Klaprozen, *Papaver*, *Rhoeas* L. en *P. Argemone* L.** zijn alléén iets vergiftig in de groene deelen, vooral in de onrijpe zaaddoozen. De zaden zelf mogen als geheel onschadelijk beschouwd worden.

Dolik, *Lolium temulentum* L. is in Nederland het eenige vergiftige gras. De buitenlandsche *Stipa's* behooren tot de z.g. „Slaapgrassen,” ze bevatten blauwzuur.

Aan de Romeinen was dit gras reeds als verderfel-lijk bekend. Al mogen vele verhalen over z'n giftige eigenschappen overdreven zijn, toch is 't, zooals de proeven van Gaspard bewezen hebben, voor mensch en dier beslist vergiftig. Door den invloed van een zwam ontwikkelt zich in de zaden eene narkotische stof.

In vrij groote hoeveelheid vindt men dit gras onder allerlei granen (vooral koren) in de omgeving van Eis, Epen, Simpelveld en Vaals. Soms ook wel op aanvoertreinen. Het verschilt botanisch van het gewone Raaigras, *Lolium perenne* L. o.a. door de veel dikkere zaadkorrels, door de langere, kraakbeenige kelkalfjes en de meestal genaalde kroonkalfjes. Van 't Ital. raaigras, *Lolium multiflorum* L. onderscheidt 't zich eveneens door de langere, dikkere kelkalfjes en dikkere zaden. Bij 't Ital. raaigras zijn meer bloemen in elk aartje en z'n dunne kelkalfjes zijn pl.m. de helft zoolang als 't aartje. De Dolik is echter 'n zeer variable plant. Naar mate 't gebruik der triermachines toeneemt, neemt 't gevaar voor meelvergiftiging door Dolik en Bolde-rik af.

III. Ruderaalplanten. Ook al neemt men op afval in hoofdzaak eene aparte flora waar, toch kun- nen ook hier weer tuin- en akkeronkruiden gemak- kelijk verzeild raken.

Bilzenkruid, *Hyoscyamus niger* L. Zelfs 't vee laat deze plant, met haar mooi violetgeaderde bloemen onaangeroerd staan, gewaarschuwd door den onver- dragelijken geur der harige, kleverige bladeren en stengels. Deze geur schijnt zelfs, na korten tijd reeds, bedwelmend te werken. Ze is in Z.-Limburg 'n zeer vergiftige, maar gelukkig vrij zeldzame plant. In de omgeving van Beek L. zagen we haar bijna ieder jaar in vele exemplaren; ook veel in groente-

tuinen bij de graanmagazijnen te Sittard en langs 't spoor.

Gevlekte scheerling, *Conium maculatum* L. Even- als de Hondspeterselie kan ook deze verwisseld worden met Tuinkervel en met de bladeren van wortels.

Maar, vooreerst is de geur zeer onaangenaam en bedwelmend, vervolgens is de kleur van scheerling meer donkergeen en glanzend en eindelijk is scheerling onbehaard.

De stengel is steeds duidelijk roodbruin gevlekt, de vruchten zijn eirond met gekerfde ribben.

Opvallend veel zagen we haar op kalkgronden in 't Zuiden van Limburg, b.v. langs de spoorhelling, tusschen Valkenburg-Wylré-Simpelveld. Buiten de kalkgronden, naar 't Noorden toe is ze zeldzamer. Heel dikwijls kan men haar beschouwen als 'n akkeronkruid.

De heele plant is zwaar vergif. Als zoodanig was ze reeds aan de Grieken bekend. Socrates en Pho- cion werden veroordeeld 't „aftreksel” van deze plant te drinken.

Dolle Kervel, *Chaerophyllum temulum* L. Ook bij dit gewas is wederom overeenkomst met Tuinkervel en Wortelloof, temeer daar deze plant behaard is. Maar toch kan men 't verschil in geur goed merken. Zijn stengel is eveneens bruinrood gevlekt.

Men doet dus voorzichtig alle onkruiden met 'n gevlekten stengel als „verdacht” te beschouwen.

De vrucht van doller kervel verschilt van die van gevlekte Scheerling doordat ze, zooals die van de Tuinkervel langer en smaller is.

Ofschoon de volksnaam reeds op hare vergiftige eigenschappen wijst, schijnt ze toch zoo buitenge- woon vergiftig niet te zijn.

IV. Haagplanten. Deze groep kan uit den aard der zaak niet gansch en al als duidelijk begrensd worden aangegeven. Want al behooren hiertoe plan- ten, die liefst steun en beschutting zoeken, toch is er ook hier weer verband met de grondsoort.

Stinkende gouwe, *Chelidonium majus* L. Deze plant zou men, wat haar standplaats betreft, bij alle vorige groepen kunnen indeelen. Zij is genoeg- zaam bekend door haar geel melksap, 't welk bij ons geen andere plant bezit. Dit sap veroorzaakt, bij uitwendig gebruik, ontsteking van huid en slijm- vlies. Vandaar 't volksgebruik bij sommige huid- ziekten („wrattenkruid!”)

Inwendig gebruik kan zware stoornissen teweeg- brengen. Door den onaangenaamen, bitteren, scher-

Zóó kwam 't, dat door hen maar zelden 'n beroep werd gedaan op de milddadigheid van soortgenooten.

Aan eten hadden de kleintjes geen gebrek.

Ze kregen 't volop in den vorm van spinnen en rupsen, van maden en vliegen, van larven en kevers, die hun gul werden toegereikt, telkens wanneer zij daarom vroegen.

Spoedig echter behoefden ze geen bedelkost te eten. In de kunst toch om insecten te vangen, waren ze na weinige weken volleerd.

'n Prooi mocht nog zoo goed verborgen zitten, hun scherpijnde kraloogjes wisten haar te vinden.

* * *

't Was bij gelegenheid eener jachtpartij op rupsen, door 't vijftal georganiseerd in 'n naburigen boomgaard, dat ze 'n ontdekking deden van belang.

Midden in den gaard stond 'n boom, wiens dichte groene kroon al van verre tot 'n bezoek uitnoodigde.

Daarin moest zich wild ophouden.

Dat stond bij de mussen vast.

En zonder 't overige jachtterrein af te zoeken, zaten ze dra in een kers, wiens vruchten juist aan 't rijpen waren.

Was 't puur toeval of echte musschennieuwschierig- heid, dat ze pikten in 't sappige vleesch der roode vruchten?....

Wie zal 't zeggen?....

Trouwens, wat doet 't er toe?....

Hoofdzaak is, dat de mussen op eens tot de bevin- ding kwamen, hoe in dien boom wel lekkerder voedsel te halen viel dan hetgeen ze tot nu toe gegeten hadden.

Rijpe kersen!....

Welke musch kan — wanneer ze die maar eenmaal geproefd heeft, — de verleiding weerstaan, om er tel- kens opnieuw van te snoepen?

Is 't wonder, dat ons vijftal zich geheel dien dag en vele volgende dagen maar altijd door bleef vergasten aan wat het tot nu toe nooit had gesmaakt?

Waarachtig niet.

Maar evenmin kunnen wij menschen er verbaasd over zijn, dat de eigenaar van den gaard slechts matig, met dat telkens hernieuwd musschenbezoek was ingenomen.

En we vinden 't heel natuurlijk, dat hij op middelen zn, om de ongewenschte gasten te weren.

pen smaak zal echter niet licht 'n vergissing plaats vinden. Maar toch zijn vergiftigingen door Stinkende gouwe meer dan eens voorgekomen, doordat men deze plant voor inwendig gebruik als „huismiddel” aanwendde.

Heggerank, Brijonia dioica L. De dikke wortel („Geulkenswortel”) bevat, in verschen toestand, een scherp vocht, dat op de huid ontstekingen veroorzaakt.

Inwendig gebruik heeft ontsteking van het maag en darmkanaal ten gevolge. 'n Ietwat groote dosis kan den dood met zich meebrengen. De wortel en het loof van Heggerank hebben 'n scherp, onaangename, bitteren smaak.

't Is nog niet uitgemaakt of de roode bessen vergiftig zijn; maar in elk geval dienen ze als zeer verdacht te worden beschouwd.

Pijpbloem, Aristochlia Clematis L. is zeldzaam en heel weinig giftig. Ze komt voor in luinheggen te Oensel (Schimmert); Puth; Terborg (Schinnen); Merckelbeek (kapelanie); Houthem; Urmond (bij de Ur.)

Ook de gekweekte „Duitsche Pijpbloem,” A. Siphio L'Herit. is slechts weinig vergiftig. Laat men ze gerust blijven aanplanten.

(Wordt vervolgd.)

A. DE WEVER.

Nuth.

Vergaderingen.

Naar aanleiding van de zoo uitmuntend geslaagde wintervergadering te Maastricht (waarover we, wegens plaatsgebrek in het Maandblad niet nader kunnen uitweiden), werd ons van 'n paar kanten de vraag gesteld, of 't niet mogelijk zou zijn, dat de leden van 't Genootschap in de gelegenheid werden gesteld 'ns dikwijler bij elkaar te komen.

„Op 'n algemeene zomer- of wintervergadering, zegt men, is er zoo weinig tijd, om vragen te stellen, antwoorden te geven, voorwerpen te demonstreeren enz. Zorg daarom voor meerdere vergaderingen, liefhebbers voor die bijeenkomsten zullen er telkens genoeg blijken te zijn.”

Welnu, we kunnen dat licht probeeren. Wie van

Zoo niet onze muschjes!

O ja, die keken in 't eerst perplex, toen ze op zekeren morgen, boven in den kerseboom 'n voorwerp zagen, 't welk wij gewoon zijn een vogelverschrikker te noemen.

Onzekeer fladderden de onthutste beestjes rondom 't vreemde ding, dat daar stond als 'n mensch met lange grijparmen.

Maar hunne ontsteltenis was van korten duur.

In de kleine musschenkopjes wilde de idee geen ingang vinden, dat zoo iets moest dienen, om hen te verjagen.

En 't duurde geen tien minuten of ze zaten alweer in den kers en smulden als vroeger, zich niet bekommerend, om den hoogen hoed en jas en broek, die door den boer met stroo waren volgestopt en bedrieglijk 'n menschelijk wezen verbeeldden.

Immers wat hadden zij vijven van den mensch te duchten!....

Toen ze vroeger in wei en tuin gezocht hadden naar rupsen, waren ze menigmaal menschen tegengekomen. En die lieten hen immer ongemoeid.

Waarom zou 't dan nu anders wezen?...

Ach, in hunne onnoozelheid was het menschelijk egoïsme hun vreemd.

Zij vermoedden niet dat de mensch, door eigenbelang gedreven, hen had geduld zolang ze slechts naar schadelijk gedierte zochten.

onze leden voor dit plan iets gevoelt, gelieve 't aan 't Bestuur te laten weten.

Bij genoegzame deelname (5 tot 6 personeu zijn desnoods al voldoende) zullen we b.v. in Sittard, 't welk met het oog op de spoorverbinding 't meest gunstig gelegen is), 's avonds, op een nader te bepalen dag, geregeld 'n samenkomst houden.

Aan stof ter bespreking op die vergaderingen is er in elk geval nooit gebrek. De Limburgsche fauna en flora zijn daarvoor te rijk.

HET BESTUUR.

Notenkrakers en Pestvogels.

Volgens berichten uit couranten en tijdschriften wordt ons land weer veel bezocht door Notenkrakers en Pestvogels. Over de aanwezigheid dezer vogels in Limburg zagen we echter geene enkele opgave.

Heeft wellicht iemand onzer leden in den laatsten tijd exemplaren dezer vreemde gasten in Limburg waargenomen?.....

J. Sturing.

Te Maastricht overleed op 't einde van December l.l. ons medelid, de heer J. Sturing.

In de onderwijswereld was de overledene 'n zeer bekend figuur; als docent had hij 'n naam als weinig anderen. Hij was 'n eerste liefhebber van planten en dieren en schreef hierover in verschillende tijdschriften zeer lezenswaardige opstellen, met prachtige afbeeldingen naar foto's van den schrijver zelf.

In de kunst toch van fotografeeren had hij 't tot 'n benijdenswaardige hoogte gebracht. Hij ruste in vrede!

OFFICIEEL.

Nieuw lid: Mej. ERNESTINE HENNEKENS, Willem II Singel, Roermond.

Thans, nu ze hun deel wilden nemen van de vrucht, die kon rijpen, juist omdat zij mee opruiming hadden gehouden onder de vernielende rupsen, welke de fruitboomen bedreigden, ging diezelfde mensch zinnen op hun verderf.

En toen hij zag, dat z'n strooman den beestjes geen vrees aanjoeg, wilde hij op andere wijze, de kersen voor zich alleen behouden.

Lekker hadden de musschen weer gesmuld en met volle buikjes zaten ze op een der uitgestrekte armen van den vogelverschrikker, die hun echter geen verschrikker was.

Daar kwam de boer met iets blinkends onder den arm naar buiten en trad den boomgaard binnen.

Van verre bleef hij staan, keek in de richting der muschjes, bracht met beide handen 't vreemde voorwerp ter hoogte van z'n oogen en.... 't eenige wat twee der beestjes zich later herinnerden was, dat ze plotseling 'n vuurstraal gezien en 'n knal gehoord hadden.

Zwiepend was er iets rondom hen door de lucht gevaren. Gansch verdoofd waren ze met hun tweeën ijlings gevlucht.

De beide broertjes en 't zusje hadden ze nooit weergezien.

Raath-Bingelrade.

JOS. CREMERS.